

ПЕРЕКЛАДАЦЬКИЙ СПЕКТ ЕВФЕМІЗМІВ (НА АТЕРІАЛІ АНГЛІЙСЬКОЇ А НІМЕЦЬКОЇ МОВ)

Назаренко О. В., викл. СумДУ,
Сахарова Н., студ. гр. ПР-01

Евфемізм — слово або вислів, троп, що вживається для непрямого, прихованого, зокрема пом'якшеного, ввічливого позначення певних предметів, явищ, дій, замовчування їх прямої назви [1, 173]. Суть вживання евфемізмів полягає у використанні більш прийняттого виразу для позначення певного предмета чи явища, пряма назва якого вважається непристойною, неприйнятною чи занадто різкою у даному суспільстві.

Евфемія тісно пов'язана з явищем табу. На сьогоднішній день в основі цього явища лежить морально-етичний критерій, породжений толерантністю, пристойністю, делікатністю та політкоректністю. Саме тому більшість сучасних табуйованих понять стосуються насамперед людини, як то вади, вік, зовнішній вигляд, розумові та фізичні можливості, расові ознаки, релігійні переконання, рід занять, фінансове становище, соціальний статус тощо. Евфемізми застосовуються як засоби вторинної номінації з позитивною або відносно нейтральною конотацією.

Евфемізми відіграють важливу роль при дотриманні політичної коректності мови, що виражається в прагненні знайти нові способи мовного вираження замість тих, які зачіпають почуття гідності людини, порушують її людські права. Загалом, явище політкоректності полягає в заміні образливої та потенційно образливої лексики та слів, пов'язаних з расовою, релігійною, культурною чи сексуальною дискримінацією, на евфемізми (*andersherum* замість *homosexuell*, *der Behinderte* замість *der Invalide*, *der Krüppel*). Отже багато сучасних евфемізмів завдячують своїм існуванням появою нових соціально-політичних доктрин, і перш за все – доктрині політичної коректності.

Переклад евфемістичних одиниць згідно з нормами політкоректності зазвичай здійснюється шляхом пошуку еквівалентів та відповідників у словниках та довідковій літературі, а також використанням перекладацьких трансформацій. При перекладі публіцистичних та художніх матеріалів особливу увагу слід звернути на підтекст висловлювання, так би мовити «прочитати поміж рядків» намір автора, його ідею чи думку, яку він хотів би донести до аудиторії.

У більшості випадків перекладачі вдаються до транскрипції або транслітерації та описового перекладу (*der Ableism* – аблеїзм, одна з форм дискримінації або соціальних забобонів щодо людей з обмеженими фізичними можливостями; *Lookism* – лукізм, створення стандартів краси та обмеження прав тих, хто їм не відповідає). Зазвичай у такий спосіб перекладають різноманітні види дискримінацій, тоді як описовий переклад застосовується для того, щоб пояснити значення іншомовного терміну.

При необхідності передати точний зміст політкоректного висловлювання можна використовувати модуляцію. Так, буквальним перекладом англійського прикметника *available* є *доступний*. За допомогою лексико-семантичної заміни слово набуло нового значення – *той, що не має роботи*. Тож, вдаючись до модуляції, *available* можна перекласти як *безробітний* [2, 6]. Буквальний переклад евфемістичних одиниць застосовується вкрай рідко, адже, в основному, він свідчить про некомпетентність та неосвіченість перекладача чи про відсутність контексту.

Динамічність та багатоаспектна природа евфемізмів слугує причиною великої різноманітності їхніх лексико-граматичних форм, емоційної нейтральності або стилістичної забарвленості, варіативності їхнього евфемістичного потенціалу [3]. Евфемізми широко використовуються в усіх без винятку стилях мовлення для пом'якшення форми вираження висловлюваної думки. Вживання евфемізмів націлене на безконфліктну комунікацію, уникнення мовного дискомфорту та політкоректність. Використання евфемістичних одиниць також обумовлене прагненням узгодити комунікативний процес і ситуативність мовленнєвого акту.

1. Енциклопедія «Українська мова». – 3-тє вид., доповнене і зі змінами. – К.: Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 2007. – 672с.
2. Вашурина Е. А. Политическая корректность как лингвокультурологическая и переводческая проблема / Е. А. Вашурина
3. Шумайлова Е. С. Эвфемия как проявление вежливости в общении людей [Электронный ресурс] / Е. С. Шумайлова, О. В. Чибисова / Сибирская ассоциация консультантов. – Режим доступа: <http://sibac.info/index.php/2009-07-01-10-21-16/2741-2012-05-25-10-42-27>

Соціально-гуманітарні аспекти розвитку сучасного суспільства : матеріали всеукраїнської наукової конференції викладачів, аспірантів, співробітників та студентів, м. Суми, 21-22 квітня 2014 р. / Відп. за вип. О.М. Сушкова. — Суми : СумДУ, 2014. — С. 53-55.